

MARTIN KOZÁK

**FOTOGRAFUJEME
SPORT**

FOTOGRAFUJEME SPORT
MARTIN KOZÁK
www.martinkozak.com
2009

1. ČÍM NAPLNIT BRAŠNU

Oblíbené rčení praví, že fotografii dělá fotograf a ne fotoaparát. Jestli je však existuje žánr fotografie, kde toto úsloví téměř neplatí, pak jde právě o sportovní fotografii. Rychlost, přesnost, odolnost, to je to, co rozhoduje nejen o kvalitě fotografie, ale často také o tom, zda vůbec fotografie vznikne.

FOTOAPARÁT

Asi nikoho nepřekvapí, když teď napíšu, že nejlepší na sport je jednooká digitální zrcadlovka (DSLR). Čím vyšší model, tím samozřejmě lépe, ale na mnoho věcí stačí kupříkladu i Canon 450D či Nikon D60.

A jak se liší dražší modely od těch základních? Kromě robustnějšího provedení, schopného snášet tvrdší zacházení a vyšší zátěž – což je koneckonců pro fotografii jako takovou podružné – jde o rychlejší a přesnější ostření (zejména za horšího světla) včetně rychlejší reakce na stisk spouště. Samozřejmě tyto přístroje zvládnou pořídit až 10 snímků za sekundu a během toho stále udržovat fotografovaný objekt zaostřený, což je při sportu obzvláště důležité. To vše

je podřízeno schopnosti vyfotit snímek za všech světelných, povětrnostních a ostatních podmínek. Novější modely fotoaparátů také méně šumí; hodně akcí se odehrává uvnitř za slabého osvětlení, kde ISO 1600 bývá často minimem a nízký šum při vysokých citlivostech je proto k nezaplacení.

OBJEKTIVY

Neméně důležité, spíše důležitější než samotné tělo, jsou objektivy. I když se to možná nezdá a z fotografií v novinách to tak mnohdy nevypadá, při sportu se dají využít prakticky libovolná ohniska; od extrémně širokých (včetně rybího oka) až po dlouhé teleobjektivy. Záleží jen na vás, kdy využijete přednosti širokého úhlu záběru a kdy velké přiblížení.

Objektiv vhodný pro sport by se měl vyznačovat zejména rychlým ostřením a v rámci možností co největší světelností. Canon 70-200/4L je sice skvělý objektiv, ale při halových sportech velice rychle narazíte na limit světelnosti f4. Asi nemusím připomínat, že fotovýbava sportovního fotografa – a světelné objektivy obzvláště – znamená pořádnou

zátěž pro peněženku.

Nezapomeňte na trvale nasazenou sluneční clonu. Nejen, že dostojí svému názvu a zabraňuje dopadu světla z boku na přední čočku a tím snížení kontrastu a tvorbě vnitřních reflexí, ale plní i funkci ochrannou – chrání před odlétávajícími kamínky, stříkající vodou, nechtěným dotykem.

PŘÍSLUŠENSTVÍ

Pokud jde o další vybavení, stativ až na výjimky není potřeba.

Pro speciální fotografie se může hodit, ale jinak je nepraktický, překáží a práce s ním je pomalá. O něco užitečnější je monopod. Pro ty, co ho neznají, tak monopod je vlastně stativ s jednou nohou. Nemusí se rozkládat, snadno se přemísťuje a ulehčuje rukám. I přesto bych ho doporučil až pro delší a těžší teleobjektivy, které není možné dlouhodoběji držet v ruce. Nejčastější používaný a dostupný zoom 70-200/f2.8 není tak těžký, aby s ním nešlo fotit bez opory i delší dobu a pohotovost bez monopodu je o řád vyšší. Monopod poslouží i jako pomocník při fotografování delšími časy, protože mírně zvyšuje

Tato fotografie by bez dálkové spouště nevznikla
Hokejbalové utkání mezi Kert Park Praha a OEZ Letohrad
1/200 s, f5.6, ISO 1600, objektiv 8 mm rybí oko

stabilitu soustavy objektiv-fotoaparát-fotograf.

U některých sportů najde svoje využití blesk, ať už nasazený na těle nebo lépe umístěný někde bokem. K tomu pak budete potřebovat ještě dálkový odpalovač. Jen je dobré se předem zeptat, zda nebude blesk vadit sportovcům; záleží na konkrétním sportu a dostaneme se k tomu později.

Stejně jako krajinkáři využijete u záběrů širokáčem polarizační filtr; hodí se například i na leteckém dni. Přechodový filtr může ve specifických situacích pomoci s přeexponovaným nebem, neutrální šedý filtr zase prodlužuje čas a oceníte jej při fotografování "mazanic".

Zajímavým příslušenstvím, které není ale moc rozšířené, je dálková spoušť. Doporučoval bych dlouhou kabelovou nebo rádiovou, infra funguje jen zepředu a může mít problém na slunci a na větší vzdálenost. Prodávají se i neoriginální spouště, fungují stejně jak ty od výrobce a za výrazně nižší cenu. Dálková spoušť se hodí všude tam, kde se nedostanete (třeba z důvodu bezpečnosti) osobně moc blízko k akci, přitom je možné postavit do míst alespoň samotný fotoaparát.

Samozřejmostí je dostatečná paměťová kapacita, nejlépe rozložená do několika menších karet než do jedné velké. Pokud by došlo k jejímu poškození, přijdete o všechna data, zatímco v případě více karet jen o část.

KDYŽ STÁLE NEMÁTE DOST

Pokročilejší fotografové využijí různé schůdky nebo stoličky. Ideální jsou skládací, lehké a přenosné schůdky. A k čemu jsou dobré? Dostanou vás nad překážející hlavy diváků, umožní pořádně atraktivní záběry shora, a když vás bolí nohy, nemusíte hledat lavičku.

Protože se spousta akcí koná venku pod širým nebem a počasí nebývá vždy fotograficky nakloněno, přijdou vhod i ochranné prostředky proti dešti a sněhu. Prodávají se různé druhy pláštěnek, odstupňované podle rozměrů objektivu atd; některé zakryjí nejen fotoaparát, ale dokonce i fotografa.

Nevýhodou tohoto typu je skutečnost, že je pod nimi jednak horko a hlavně přes pláštěnku nevidíte pořádně ven; sledovat okolí jen přes hledáček značně omezuje rozhled. Proto většinou používám podomácku vyrobenou pomůcku z impregnované šustákoviny opatřené suchými zipy, která svou velikostí ochrání objektiv a tělo. A přijde vhod nejen za deště, ale i v prašném prostředí motokrosu, ploché dráhy a podobně.

Na přenášení vybavení je nejvhodnější brašna či různé závěsné systémy na opasek; přístup k technice je podstatně rychlejší než u batohu, což velmi oceníte v okamžiku, kdy budete potřebovat rychle vyměnit třeba objektiv.

OBLEČENÍ

Pokud jde o fotografování za teplého počasí, představivosti se meze nekladou. O něco složitější je to v zimě. Tady se přímo nabízí inspirace v outdoorovém oblékání - spodní přiléhavá vrstva odvádí pot, další vrstva izoluje a udržuje tělo v teple a vrchní díl oblečení zabraňuje proniknutí větru a vody dovnitř. Samozřejmostí jsou i boty s teplými ponožkami, čepice a šála, do mrazivějšího počasí klidně i kukla. Při postávání na místě není tepla nikdy dost, při pohybu třeba po svahu sjezdovky se zase snadno zapotíte a je důležité pot odvést pryč od těla.

Každý fotograf potvrdí, že se zkrchlými prsty v zimě nic nevyfotí. Kovové tělo fotoaparátu studí, ztratíte cit v prstech, neodlišíte namáčknutí od plného zmáčknutí, zpomalují se reakce. Jak udržet ruce v teple? Rukavicemi. Možností je mnoho a každý doporučuje něco jiného. Palčáky s odklápěcí částí pro prsty, prstové rukavice s dírkou v ukazováčku, kterou se vystrčí prst ven. Cyklistické rukavice, pletené vojenské s ustřižnutými prsty, rukavice z moderních materiálů... nic bohužel nefunguje stoprocentně, ale je to lepší než nic.

Ke studenému počasí se vztahuje ještě jedna věc a tou je výdrž baterií. S klesající teplotou se jejich výdrž zkracuje. Proto nepřechovávejte náhradní baterie v brašně, ale v teple v kapse, v ledvince pod bundou a podobně.

Blesk umístěný na stativu a odpálený rádiem se postaral o efekt siluet cyklistů
Mistrovství České republiky v dráhové cyklistice
1/10 s, f4, ISO 100, ohnisková vzdálenost 17 mm

2. KAM ZA SPORTEM

Brašnu s výbavou máme nachystanou, teď zbývá vymyslet, kam jít fotit. Paradoxně možná největším problémem bývá zjistit, že se akce vůbec koná. Přístup do infobáze ČTK má málokdo, a tak je třeba hledat kde se dá. Některé akce probíhají pravidelně (třeba dostihy v Chuchli každou neděli), o jiných se dozvíte z billboardů podél cest, z obecní vývěsky, z místních novin, od kamaráda, ze stránek sportovních svazů. Existují internetové stránky s přehledy nadcházejících sportovních akcí.

Pokud nějakou akci propásnete a dozvíte se o ní až po skončení, nevěšte hlavu. Často se akce každoročně (nebo třeba i měsíčně či nepravidelně) v podobném termínu opakují, stačí si udělat poznámku do kalendáře a další rok se na ni s předstihem informovat.

JAK SE TAM DOSTAT?

Na větší akce je potřeba tzv. akreditace, nejčastěji ve formě visačky, kterou si akreditovaná osoba pověsí na krk, a která ji opravňuje ke vstupu do vyhrazených míst. Akreditace jsou

určeny pro novináře a pokud nefotíte pro nějakou redakci nebo se neznáte s pořadateli, máte většinou smůlu. Platí zde přímá úměra - čím větší redakce za vašimi zády, tím snadnější je se na akci dostat. Akreditovaní novináři mají přístup na místa, kam běžný divák nemůže. Má to svoji logiku. Pořadatel a novinář se vzájemně potřebují – pořadatel poskytne novináři prostor a podmínky k reportáži, novinář se “na oplátku” postará o propagaci a informování veřejnosti. Aby to nebylo zas tak snadné, s velikostí akce rostou i omezení pro akreditované novináře z hlediska volnosti pohybu. Určitě jste si všimli záběrů z olympiády, kdy jsou na atletickém stadionu všichni fotografové namačkáni v prostoru za cílovou rovinkou a vstup na plochu je povolen je několika vyvoleným. Naštěstí tu ale jsou malé místní sportovní události. Není problém se na ně dostat, často stačí velký fotoaparát v ruce a dostatečně drzé čelo a kromě toho mají i jiné výhody. Nevyfotíte na nich sice světový rekord ani desítky tisíc diváků na stadionu aplaudujících vítězi, ale restrikce ze strany pořadatelů jsou mnohem menší. Kupříkladu fotbal - na Slavii v Synot Tip Aréně musíte zaujmout místo u hřiště před začátkem utkání a celý poločas

se z něj nesmíte vzdálit. Oproti tomu na vesnickém fotbale nikomu nebude vadit, když si se širokáčem lehnete za branku. Při fotografování lokálního přeboru v gymnastice jsem mohl obíhat kolem dokola jak se mi zlíbilo, položit fotoaparát do mezery mezi odrazovým prknem a koněm... myslíte, že by něco podobného šlo na mistrovství světa?

Jinou možností, jak si zafotit sport, je přemluvit sportujícího kamaráda, aby vám “zapózoval”. Samozřejmě se vám nepovede angažovat celé hokejové mužstvo, aby kvůli vám sehrálo imaginární zápas, ale u individuálních sportů neznám nic lepšího. Sportovec se bude věnovat jen vám, nemusíte brát ohled na ostatní, můžete si vybrat čas a místo, máte možnost více pokusů, než budete s fotografií spokojeni. Typicky se takto fotografují freestyle sporty - snowboard, skate, bmx a další. Obzvláště tihle freestyleři jsou vstřícní a rádi vám předvedou, co dovedou; odměnou jim budou vzniklé fotografie.

CO DĚLAT NA MÍSTĚ?

Teď, když víte, kam půjdete fotit a máte domluvený vstup, je vhodné zjistit si předem co nejvíce informací. Třeba od pořadatele, známých, z programu, nastudovat mapu... V den akce přijdeme na neznámé místo s dostatečným předstihem, protože jak říká mé oblíbené rčení: “žádný bojový plán nepřežije první setkání s nepřítelem”. Na místě bývá často všechno jinak; tam překáží křoví, vedle jsou nainstalovány zábrany, na druhé straně zase svítí nevhodně slunce nebo jsou tam namačkáni diváci.

Pokud jste na sportovní akci poprvé, zřejmě budete zpočátku tápat, kam si stoupnout a odkud fotografovat. Mnohé se dá vyčíst z fotografií, které najdete na internetu nebo v novinách a časopisech, něco se dá promyslet předem. Pomůckou může být také sledování “profesionálních” fotografů. U těch se předpokládá, že vědí, a když si stoupnete vedle, nic nezkazíte. “Riskujete” akorát to, že budete mít stejné fotografie jako oni. Na to lze pohlédnout ze dvou úhlů.

Profík ze zkušenosti ví, kam si stoupnout, aby měl sportovce na tom správném místě ve správný moment a před správným pozadím. Na druhé straně profík fotografii do redakce donést musí a nejlépe vítěze, ostrou, s viditelným obličejem a na nějaké “umění” nemá příliš prostoru. Tady máte naopak vy výhodu, že vás většinou nic takového nesvazuje. Takže představivosti se meze nekladou a můžete experimentovat.

TO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ NA ZÁVĚR

Pamatujte, že na akci nejste sami. Při tom všem fotografování je proto třeba dbát pokynů pořadatele, nevstupovat do nebezpečných a zakázaných prostorů, sledovat jedním okem okolí a hlídat, zda divákům a jiným fotografům nebo třeba fotobuňce či cílové kameře. A nejdůležitější je v žádném případě neomezit svým počínáním sportovce.

Mapa areálu závodu Redbull Crash Ice napoví, ale nevyrovná se osobní prohlídce trati

Během závodu by bylo nemyslitelné
fotografovat z vnitřku U-rampy, ale po
jeho skončení kluci ochotně zapózovali
O2 Rookie Cup half-pipe
1/640 s, f8, ISO 500, objektiv rybí oko
8 mm

Profesionální fotografové jdou využít třeba i tímto způsobem - jako efektní pozadí
Memoriál Josefa Odložila
1/1250 s, f3.5, ISO 400, ohnisková vzdálenost 200 mm

3. JAK NA FOTOAPARÁT

Jako ve všech oborech lidské činnosti, tak i s fotografováním začínáme postupně. Důležité je ovládnout svůj přístroj, pochopit, jak se chová v různých situacích a umět toho využít. Mluvím zejména o ostření, expozici a vyvážení bílé. Jakmile zvládneme technickou stránku věci, nebude nás už nic rozptylovat a budeme se moci věnovat tomu hlavnímu, tvorbě obsahu.

OSTŘENÍ

Jako první si vezmeme na mušku ostření. Správné zaostření je pro sportovní fotografii zásadní, i když samozřejmě existují výjimky potvrzující pravidlo. Stejně jako v případě portrétů působí nejprjemněji, když jsou zaostřené oči nebo hlava sportovce - to je totiž první místo, kam se zaměří zrak pozorovatele. Samozřejmě udržet ostřicí bod na hlavě pohybujícího se sportovce je podstatně náročnější než u nehýbající se osoby při portrétu, a proto je třeba brát výše uvedené tvrzení s tolerancí.

Pravděpodobně nejčastěji využívaným režimem u

sportovní fotografie je kontinuální ostření, tzn. takové, které průběžně doostřuje pohybující se objekt. Většinou umí fungovat ve dvou režimech, u Canonu konkrétně takto:

- při vybraném ostřicí bodu se snaží objekt pod tímto bodem udržet neustále ostrý. Na nás je, abychom ostřicí bod udrželi na objektu, což může představovat problém u rychle či nepravidelně se pohybujících objektů, při fotografování dlouhými ohnisky a podobně
- při automatickém výběru ostřících bodů sleduje zaostřený objekt a jeho pohyb po ploše hledáčku; dokud je objekt alespoň pod jedním z ostřících bodů, bude ostrý. Při úvodním namáčknutí použije pro zaostření střední bod, dále si ostřicí body přepíná podle potřeby.

Kontinuální ostření se hodí všude tam, kde se objekt hýbe. Klasická technika fotografování s kontinuálním ostřením vypadá takto: namáčknou a zaostřím na objekt, držím namáčknuto, sleduji objekt v hledáčku, zatímco fotoaparát se postará, aby byl objekt neustále zaostřený. Ve vhodném okamžiku domáčknou. Během sledování se může stát, že se mezi objekt a nás dostane jiný předmět nebo že sklouzneme ostřicí

Ukázka použití předostření — po zaostření na ženu v pozadí jsem přepnul na MF, abych se nemusel o ostření dále starat
Nepomucký trojúhelník
1/320 s, f7.1, ISO 100, ohnisková vzdálenost 78 mm

bodem mimo pohybující se objekt. Aby nám v takovém případě fotoaparát nepřeostril kam nechceme, umožňuje přístroj nastavit citlivost servoostření - při nejnižší citlivosti přístroj podrží původní zaostření třeba až jednu sekundu, během které překážka zmizí a autofokus může dál ostřit kam potřebujeme.

Ostření na jednotlivé snímky použijeme většinou u “statických” scén a tam, kde chceme mít přesnou kontrolu nad zaostřením beze strachu, že kontinuální ostření někam

“sklouzne”. Někdy ho využijeme i u akčních záběrů. Při fotografování výškařů v hale za špatného světla kontinuální ostření nestačilo sledovat atleta ve výskoku. Pomohlo namáčknutí do místa předpokládaného pohybu skokana (na latku) a domáčknutí v okamžiku, kdy byl skokan v té správné poloze nad ní. Jiným příkladem je fotografování závodů motocyklů přes větve stromů - listy a větve mátlý kontinuální AF, vše vyřešilo předostření na trať a domáčknutí v okamžiku, kdy tudy projížděl motocykl. Jako další příklad ostření

s namáčknutím by mohl posloužit box fotografovaný širokoúhlým objektivem. Velká hloubka ostroty při širokém záběru toleruje mírný pohyb boxerů po ploše, navíc získáme mnohem rychlejší reakci spouště, protože nebude třeba ostřit. Ještě se vrátím k příkladu s motocyklem přes větev. Předpokládám, že se vám nepovede jej trefit hned napoprvé a

abyste se vyhnuli neustálému namačkávání na vozovku, stačí namáčknout jednou a přepnout na MF (manuální ostření). Pokud se nepohnete nebo nezavádíte o ostřicí kroužek, máte se zaostřením vystaráno. Jen jej nesmíte zapomenout potom znovu zapnout - hlavně u širokáčů to není v hledáčku tak dobře vidět.

I u této fotografie by kontinuální ostření překáželo, vyřešilo to předostření na trať
Mistrovství Evropy tahačů, Most
1/25 s, f8, ISO 50, ohnisková vzdálenost 19 mm

Ještě bych se chtěl vrátit k ostřicím bodům a vlastnímu principu ostření. Pokud je to možné, snažíme se využívat ten ostřicí bod, který “pasuje” do kompozice; díky velkému množství bodů rozmístěných po velké ploše hledáčku to kupříkladu u přístrojů třídy 1D jde snadno. Pokud předem nevím, používám středový bod plus dodatečný ořez v počítači. Pro středový bod hovoří i fakt, že bývá ze všech nejcitlivější a ostření je na něj nejrychlejší a nejpresnější - to oceníte hlavně při horším osvětlení. U nových přístrojů vyšší třídy se poslední dobou objevuje více křížových bodů po celém hledáčku, takže nutnost používat středový bod odpadá.

Samotné ostření probíhá, zjednodušeně řečeno, na principu hledání kontrastu. V praxi to znamená, že přístroj dobře zaostří na obrázek, proužky, vzor tapety, ale bude mít problémy se zaostřením na čistou bílou zeď, protože na ní nenajde žádný kontrastní prvek, kterého by se mohl chytout. Takže s tanečníkem v černém smokingu, otočeným zády, bude mít automatika ostření problémy, naopak pestrobarevné šaty tanečnice jsou pro automat ideální. Vše se samozřejmě dále zhoršuje s ubývajícím světlem a je třeba na to myslet. Naštěstí dresy sportovců jsou dnes tak přelácané reklamami, že je na nich kontrastu až až.

V souvislosti s technologií ostření ještě poslední věc. Ostřicí body jsou ve skutečnosti větší, než je jejich grafické znázornění v hledáčku. Proto se může stát, že i když máme čtvereček umístěný na sportovci, fotoaparát zaostří na pozadí, protože ostřicí bod sportovce přesahuje a automatika najde na pozadí větší kontrast. S touto vlastností se můžete potkat například při fotografování malého objektu, postavy v dálce apod.; objekt nepřekrývá celý ostřicí bod a přesné zaostření může být mírně komplikované.

EXPOZICE

Správné nastavení expozičních parametrů (clona, čas, ISO) je dalším důležitým prvkem ve stavbě technicky kvalitní fotografie. Nejjednodušší je se spolehnout na automatiku

přístroje; moderní fotoaparáty dokáží nastavit expozici ve většině případů slušně. Ale představte si typickou situaci: fotografuji fotbal, jeden tým hraje v bílých dresech, druhý v černých. Jinak bude automatikou exponována fotografie detailu bílého hráče, jinak bílý hráč zabírající malou plochu na pozadí trávníku a úplně jinak dopadne fotografie skupinky černých hráčů ve zdi. Kompenzace expozice je nepoužitelná, protože předem nevíte, zda budete v následující sekundě fotit bílého nebo černého hráče, zda celek nebo detail... automatika není všemocná a dokud nebude mít umělou inteligenci, s podobnou situací si neporadí. Nabízí se tedy řešení nastavit expozici manuálně. Jenže často bývá půlka hřiště osvětlená sluncem a na druhou polovinu dopadá stín tribuny. Přes slunce přejde zákeřný mrak a fotografie nastavená na slunce bude rázem tmavá, na tanečním parketu se dostane do záběru protisvětlo reflektoru a oklame automatiku. Podobných situací se dá vymyslet nepřeberně a zvláště u sportu není předem nic jisté, buďte si jistí, že se nimi budete setkávat běžně. Co s tím? Zkusíme si to ukázat na pár modelových situacích:

- Hala nasvětlená stálými světly (hokej, házená, tanec). Lepší je manuální nastavení expozice. Problém může nastat při nerovnoměrnosti osvětlení, často jsou okraje hřiště či parketu tmavší (dá se kompenzovat, když vím, že teď budu fotit tanečníky na kraji)
- Venkovní akce, stálé počasí. Relativně stálé neměnné světlo, opět je lepší použít manuální nastavení. Pozor na to, že např. s postupujícím večerem světla ubývá
- Venkovní akce, polojasno, nerovnoměrné nasvícení. Manuální nastavení expozice spolu s mraky střídavě zakrývajícími slunce by nefungovalo, stejně tak, když je část sportoviště ve stínu a část na slunci. Výhodnější je použít automatické měření nejlépe spolu s fotografováním do RAWu, který zachrání až +/- 2 EV.

Jeden příklad za všechny, kdy by automatika kvůli protisvětlu úplně selhala a výsledkem by byla tmavá fotka
Brno Open 2009
1/250 s, f2.8, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 130 mm

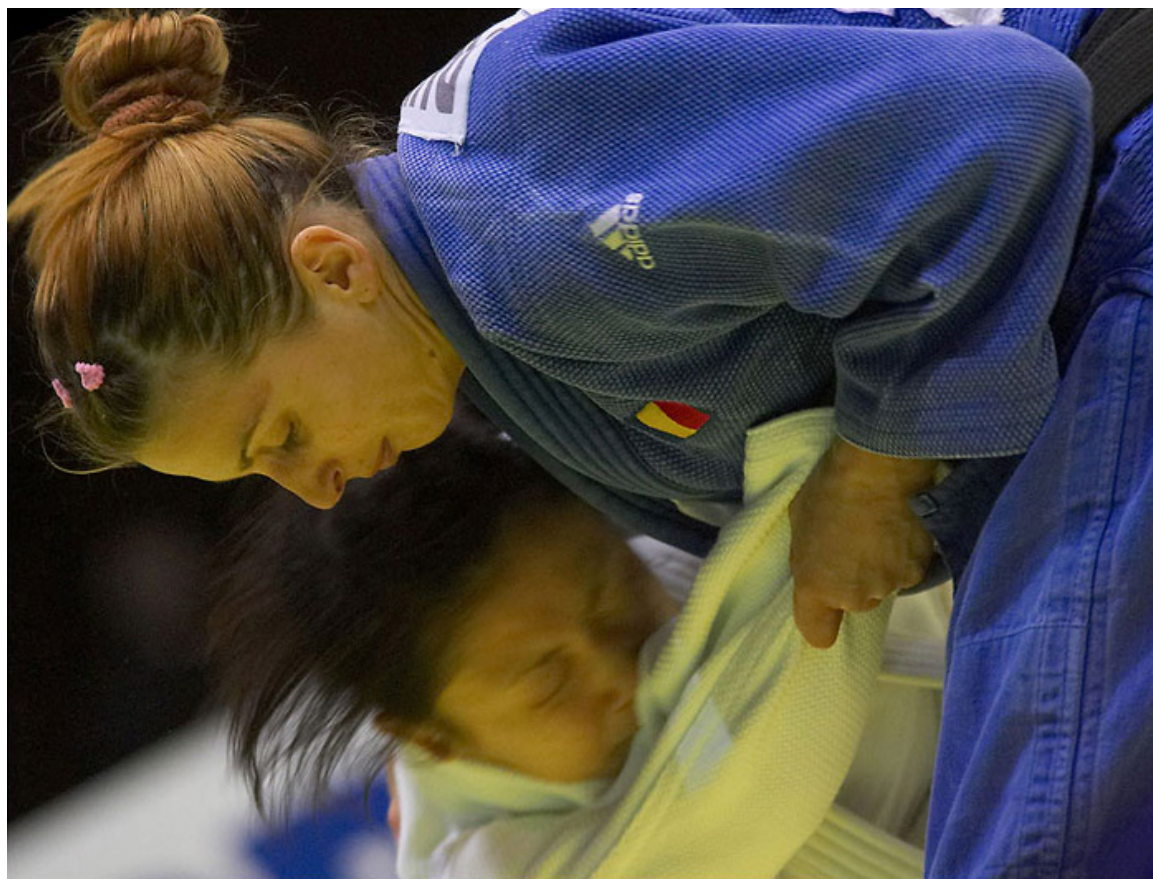
Jak je vidět z ukázek, pokud to podmínky a světlo, zejména tedy jeho neměnnost v čase a místě, dovolují, je výhodnější používat manuální expozici; dává absolutní kontrolu nad fotografií. V ostatních případech využijeme automatiku s eventuální pozdější korekcí v počítači.

Na závěr této části o expozici ještě dva dodatky. Přesná expozice je důležitá hlavně u fotografií za nízkého osvětlení, tedy v halách, tělocvičnách, sálech... případné zesvětlování podexponovaných fotografií v editoru výrazně zvyšuje již tak vysoký šum (u ISO 1600 a vyšších, v halách prakticky nutnost). Nebojte se klidně i lehce přexponovat, můžete-li. A kontrolujte průběžně expozici na displeji fotoaparátu. Pokud fotografujete "červený" sport, hlídejte si podle histogramu přepaly speciálně v červeném kanálu.

ABY BÍLÁ BÍLÁ BYLA

Jak na bílou barvu? Za denního světla se lze na vyvážení bílé dnešních přístrojů plně spolehnout. O poznání horší situace nastává v různých sálech a tělocvičnách. Fotografie s automatickým vyvážením bílé potom často táhnou do oranžova a jejich úprava v počítači přidává zbytečnou práci. Proto je vhodné naučit se pracovat s ručním nastavením. Fotoaparáty nabízejí dvě možnosti – buď nastavit manuálně určitou barevnou teplotu nebo pro nastavení WB (White Balance = vyvážení bílé) použít pomůcku.

Teplotu v Kelvinech můžeme odhadnout - kupříkladu žárovky mívají kolem 3500 K - a zkušební fotografie na displeji potom odhalí, zda jsou barvy v pořádku či ne. Otázkou je,

Jasně žluté tatami vrhá svoji barvu na závodnice. S tím vyvážení bílé nic nezmůže
Noris cup v judu
1/320 s, f4, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 200 mm

jestli displej zobrazuje barvy správně, ale každopádně bude výsledek o řád lepší než při použití automatiky. Někdy se také vyplatí zeptat se okolních fotografů, jaké nastavení se jim osvědčilo. Třeba v hokejové aréně na pražském Výstavišti je vyzkoumáno, že počáteční barevná teplota činí 5300 K a s postupujícím zápasem se změní na 5100 K (nejsem si teď úplně jist přesnými hodnotami, ale plus mínus takto).

Druhou možností je využít pomůcku pro nastavování bílé - šedou kartičku, mléčnou krytku objektivu a další. Na internetu se toho dá najít opravdu mnoho a ceny se kolikrát pohybují v šílených částkách (na to, že jde třeba jen o kus šedého plastu). Já používám buď mléčnou krytku nebo destičku o rozměrech asi A6, vyříznutou z tvrdých desek bloku šedé barvy. Jsem si vědom toho, že ani jedna z nich není přesně neutrální šedá, nicméně i tak jsou výsledky uspokojivé a pozdější korekce v editoru minimální. Pokud nemáte k dispozici žádné podobné udělátko, můžete zkusit vyvážit na hokeji bílou podle ledu, na fotbale podle mantinelu, zdi nebo si vzít startovací listinu a bílou vyvážit podle zadní strany papíru. Vždycky ale platí, že bys se ona plocha, na kterou vyvažujete, měla nacházet v místech, kde budete fotit a kam dopadá požadované světlo. V praxi to vypadá třeba tak, že před začátkem tancování napochoduji na parket, na zem položím kartičku a vyfotím. Na fotografii by kartička měla zabírat pokud možno celou její plochu, na zaostření nezáleží - je lepší zaostřit mimo, eliminujete tak eventuální odlesky, přehyby apod. Samotné postup nastavení bílé podle této fo-

tografie pak záleží na konkrétním modelu fotoaparátu.

A jak už to tak bývá, opět ještě jednu poznámka. Často se jednotlivé zářivky v hale od sebe liší až neuvěřitelně a na každém konci je jiné světlo. S tím se toho moc dělat nedá. Některé přístroje mají více paměti na uživatelské nastavení WB, takže nezbývá než ručně přehazovat nebo se s tím smířit a doladit v editoru. Často také mívá podlaha sytou barvu (třeba žluté tatami na judu) a pak už je to jedna velká alchymie. Judistka ležící na zemi pochyťá více odraženého žlutého světla než stojící a jednotných barev stejně nedosáhnete. Otázkou je, jestli potom má smysl lpět na dokonalé pleťovce, když v reálu prostě žlutá je.

RAW či JPG?

Věčná otázka. Pokud jde o kvalitu, RAW jasně vede - má 12ti nebo 14ti bitový rozsah barev, je bezztrátově komprimovaný, umožňuje zachránit přepaly nebo vytáhnout stíny a lépe se v něm koriguje vyvážení bílé. Některé fotoaparáty navíc nemají interní jpg moc kvalitní. Na druhou stranu RAW zabírá podstatně více místa na kartě a na disku počítače, déle se ukládá a nehodí se v případě, že potřebujete fotografii odeslat co nejrychleji. Já jsem časem dospěl k tomu, že RAW používám jen pro "důležité" fotografie, jinak si vystačím s JPG. Pokud je správně naexponovaný a zaostřený, kvalitou dostačuje pro většinu aplikací.

Přesné zaostření není pro
dnešní fotoaparáty žádný
problém
Mistrovství světa v lakrosu
žen
1/4000 s, f2.8, ISO 400, ohni-
sková vzdálenost 160 mm

4. HRÁTKY V ČASE

Sport charakterizuje pohyb a tak by pohyb neměl chybět ani na sportovních fotografiích. Možností, jak ho zachytit je mnoho. Hlavní roli bude hrát expoziční čas.

Pro plnou kontrolu nad expozičním časem nabízejí všechny zrcadlovky a lepší kompakty režim nazvaný prioritou času a označený zkratkou Tv či S. V tomto režimu si přímo nastavíme požadovanou dobu expozice a přístroj se postará o dopočítání clony tak, aby dosáhl správně exponované fotografie. Druhou možností je pochopitelně manuální režim. Jak se dá s časem kouzlit si vysvětlíme v následujících odstavcích.

MRAŽÁCI

Každý, kdo se poprvé vyskytne na hokeji, rally, fotbale, tenise a vůbec na jakékoli sportovní akci, kde se vše děje rychle a nepředvídatelně, většinou nastaví krátký čas a zmrazí tím veškerý pohyb. Podobně se ostatně chová i motivový program Sport. Výsledek je v mnoha případech působivý; od prstů plavce odlétávající jednotlivé kapičky vody, fotbalistova

noha s vyrýsovanými svaly nakopávající míč, ale jindy třeba auto uhánějící stotřicítkou po silnici vypadá, jako by tam parkovalo. Tyto fotografie bývají tzv. na jistotu a jsou situace, kdy se hodí a naopak situace, kdy by bylo lepší použít jinou techniku. Mezistupněm pak je fotografie, kdy krátkým časem sice zmrazíme jedoucí motocykl, ale zároveň čas není dostatečně krátký na to, aby zastavil i otáčející se kola - paprsky jsou rozmazané a dávají znát, že motocykl nestál, ale jel. Samozřejmě, že motorka nakloněná v zatáčce, jezdec hoblující kolenem asfalt a odletující jiskry od stupačky jsou samy o sobě dynamické dost i při krátkém čase.

PANNING

Po období zmražených fotografií většinou následuje éra tzv. panningu. Jeho princip je jednoduchý. Při nastaveném relativně dlouhém čase sledujete v hledáčku pohybující se objekt a ve vhodném okamžiku zmáčknete spoušť. Velmi důležité je nezastavit a i během mačkání spouště a chvíli po tom stále sledovat objekt. Jedině tak dosáhneme požadovaného jevu.

Dostatečně krátký čas zachytí třeba paintballovou kuličku v letu
Centurio Cup 2006
1/1600 s, f5.6, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 400 mm

Výsledkem je ostrý sledovaný objekt a rozmazané pozadí ve směru pohybu; to vše dodává fotografii dynamiku a rozdíl oproti “mražáku” je propastný. Tato technika se dá snadno natrénovat třeba u silnice na projíždějících automobilech a nezoufejte, když se vám zezáčátku nebude dařit, cvičení dělá mistra. Jaký čas expozice zvolit, záleží na několika faktorech.

Na rychlosti pohybujícího se objektu a jeho vzdálenosti, na tom, jak silného efektu chceme dosáhnout a na důvěře v pevnost našich rukou. Těm může pomoci stabilizace; lepší stabilizované objektivy umějí po přepnutí kompenzovat vibrace pouze v jedné ose, kterou navíc sami rozpoznají, a tak jsou ideální právě pro panning. Ale jde to pochopitelně i bez nich.

Typická ukázka panningu z automobilových závodů
Ferrari racing days Brno
1/80 s, f18, ISO 50, ohnisková vzdálenost 110 mm

Panning širokoúhlým objektivem, fotografováno z lesíka skrz stromy
Nepomucký trojúhelník
1/15 s, f5.0, ISO 100, ohnisková vzdálenost 19t mm

Časy se mohou v praxi pohybovat třeba mezi 1/30 s a 1/160 s podle situace. Samozřejmě čím delší čas a rychlejší pohyb, tím náročnější je udržet předmět v hledáčku. U příliš dlouhých časů a zároveň blízko a rychle se pohybujícího objektu dochází ještě k jedné zajímavé věci. Jelikož se v takovém případě například předek a zadek vozu pohybují vůči pozorovateli jinou (úhlovou) rychlostí, i při perfektním panningu na předek nebude ostrý zadek a naopak.

MAZANICE

Jestliže máte panningu už plné zuby, zkuste opačný postup - ostré okolí a rozmazaný pohybující se objekt. Vyberte si hezké prostředí, hlouček diváků, ceduli, pneumatiky nebo cokoli jiného a do toho zakomponujte rozmazaný automobil nebo cyklistu. Výhodou je, že není třeba příliš tréninku, snaží přitisknout lokty k tělu nebo si fotoaparát o něco opřít. Pamatujte ale, že i přes rozmazání by mělo být poznat, co je vlastně na fotografii.

Pannigu se meze nekladou
Mistrovství světa v lakrosu žen
1/30 s, f20, ISO 50, ohnisková vzdálenost 190 mm

Dlouhý čas rozmazal pohybující se maratonce na Karlově mostě
Pražský maraton
2.5 s, f32, ISO 50, ohnisková vzdálenost
117 mm

Panning s dlouhým časem
Memoriál Rudolfa Deyla, Velká Chuchle
1/13 s, f18, ISO 50, ohnisková vzdálenost 105 mm

Ještě vyšší úroveň představují fotografie, na kterých není ostrého zdánlivě nic. Expoziční čas pro jejich pořízení je tak dlouhý (třeba 1/10 s), že udržet pohybující se objekt je nemožné a vlivem pohybu objektu i fotoaparátu vznikají mnohdy až abstraktní obrazce. Tento způsob je sice zdánlivě nejjednodušší, prakticky je ale i při něm odpadu dost a použitelná fotografie není každá. Nejlépe efekt vypadá, když jsou pohybující se sportovec, auto a jiné pestrobarevné.

ZASE PANNING

Pokud jste došli až sem, můžete se vrátit zase zpět na začátek a zkusit pokročilejší formy a variace panningu. Jednou z nich je využití zoomu během expozice. Zkuste nas-

tavit čas třeba 1/30 s, stoupnout si ke krajnici, namířit na přibližující se auto a přitáhnout zoom. Pak začněte zoom oddalovat a během toho zmáčknete spoušť. Když budete mít štěstí, výsledek bude efektní - ostré auto uprostřed snímku a směrem od něj vějířovitě se rozbíhající rozmáznuté pozadí; automobil vypadá, jako by se řítíl warp rychlostí ven z fotografie. Z výše popsaného principu plyne jedno drobné omezení – objektiv musí mít manuální zoom, takže poustup nelze použít na kompaktních fotoaparátech a ultrazoomech, kde se zoomuje tlačítky či páčkou.

Pokud se nepodaří ani napodesáté, nezufejte - chce to ještě víc cviku než panning, protože během zoomování je snadné záběr rozhýbat (nahrává tomu i delší čas). Pro lepší efekt je vhodné si najít členité prostředí – na málo výrazném

okolí efekt nevynikne; síla efektu záleží kromě expozičního času i na rychlosti zoomování. To, zda zoomujeme od kratšího ohniska k delšímu či naopak nehraje moc roli.

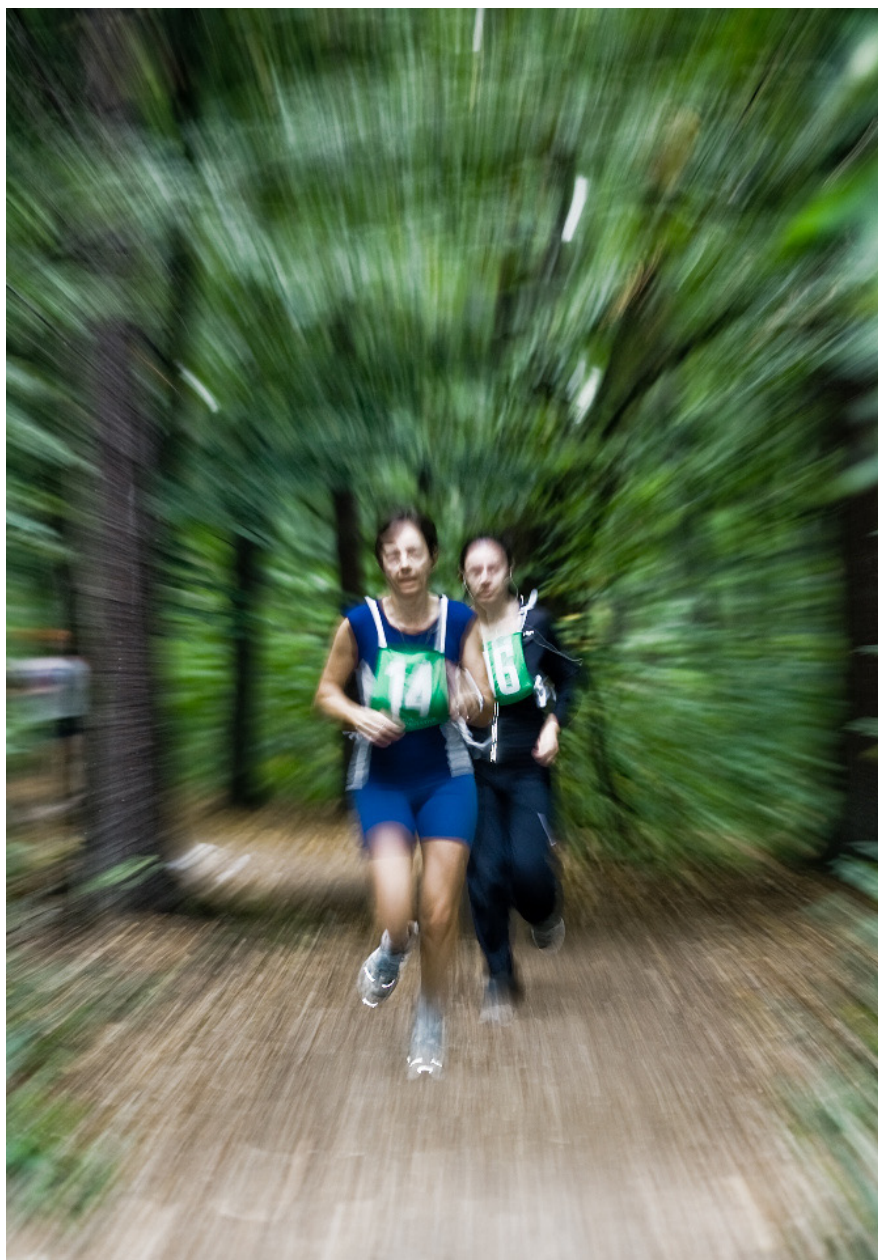
TO NEJLEPŠÍ NA KONEC

Místo točení kroužkem zoomu během expozice můžeme také zatočit celým fotoaparátem - charakter rozmazání je ještě efektnější, technické zvládnutí opět náročnější. Hodit se může třeba u tančování - při fotografování valčíku shora z balkónu zatočení fotoaparátem kompenzovalo otáčení tanečního páru, takže ten je ostrý a okolí rozmazané.

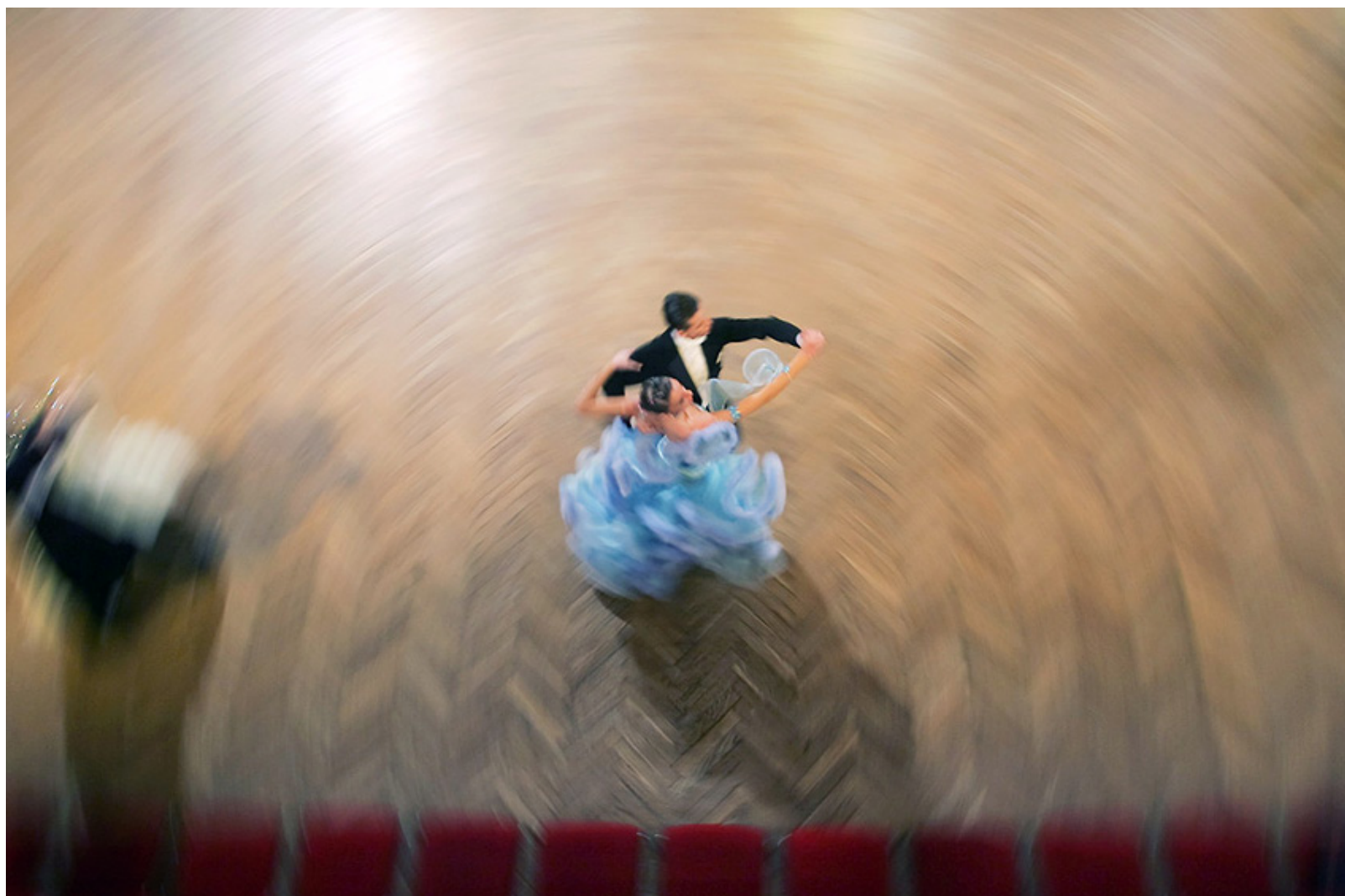
Nebo zkuste speciální způsob - při otáčení přístrojem sledujeme krajním ostřícím bodem motocykl v zatáčce, výsledkem je pak zajímavá kombinace panningu a rotace. No a pokud by ani to nestačilo, lze zkombinovat rotaci se zoomem během expozice, výsledek je pak šílený.

Na závěr ještě dva užitečné tipy:

- Za slunečného dne bývá problém dostat se na delší časy použitelné pro panning nebo rozmáznutí. Širokoúhlé objektivy mají často maximální clonu "jen" f22, teleobjektivy jsou na tom se clonou f32 o něco lépe. Většina sportovních fotografů asi nevlastní neutrální šedý filtr, ale stejně dobře jde použít filtr polarizační; ubere nám dvě až tři clony, což mnohdy stačí. Výhodu mají také přístroje, které umí ISO 50.
- Při focení na vysoké clony se na fotografii objeví sebemenší smítko prachu na snímáči, kterého jste si do té doby vůbec nevšimli. Pokud vás nebaví retušování každé fotky, doporučuji před akcí čip očistit.

Zoom efekt
Hvězdná desítka
1/15 s, f4, ISO 100, ohnisková vzdálenost 125 mm

Rotace přístrojem vyrovnala otáčení tanečního páru
Mistrovství česke republiky ve standardních tancích
1/20 s, f5, ISO 320, ohnisková vzdálenost 17 mm

Rybí oko plus panning plus rotace celým přístrojem
FIAT cup minibiky
1/30 s, f16, ISO 50, objektivy rybí oko 8 mm

5. NAD HŘIŠTĚM SE BLÝSKÁ

Blesk je neocenitelnou pomůckou fotografa, ale stejně jako umí být dobrým sluhou, dokáže být také zlým pánem. Na úvod je třeba zdůraznit jednu věc. Pokud chcete na sportovní akci blýskat, je velmi doporučeno zeptat se pořadatele, rozhodčího nebo přímo sportovce, zda mu blesk nebude vadit. Stolní tenista by vám asi moc nepoděkoval, když by dostal pecku do očí ze čtyř metrů, naopak hokejista si blesku stěžít všimne, na vzdálenost šířky kluziště z něj bude jen nenápadná včelička. Na dráhové cyklistice mi závodníci řekli, že blesk vůbec nevnímají. A to jsem střílel cca ze tří metrů se směrným číslem 58 na plný výkon. Naopak na curlingu mi byl blesk zakázán přímo rozhodčími a to si myslím, že by hráčům vůbec nevadil.

Jak známo, mnoho blesku zničí atmosféru. Není nic horšího než sportovec vykousnutý přímým bleskem a stínem z okolního prostředí a oblíbený odraz blesku od stropu nebo od stěn je kvůli rozměrům sportoviště nepoužitelný. Uznávám, že jsou místa, kde to prostě jinak nejde, ale pokud je to možné, raději se smírím s vyšším šumem než plochým světlem blesku. Ani

různé softboxy, ring adaptéry a podobně nepomohou a jsou dle mého jen taháním peněz z lidí. Jen připomínám, že stále mluvíme o blesku na těle přístroje. Jak tedy použít blesk?

PŘISVĚTLENÍ

Blesk používám převážně jen na prosvětlení stinných partií, tzv. fill-in blesk. Uvedu dva příklady:

- Boxerský ring je nasvícený převážně shora a shora ze strany. Při fotografování zespoda ze země jsou části těla boxerů ve tmavém stínu a právě tady se hodí pomoci si bleskem s nastavenou minusovou kompenzací klidně -2 EV.
- Jiným příkladem je fotografování tanečního sportu. Střed parketu je nasvícen poměrně slušně a rovnoměrně, ale světlo směrem ke krajům silně ubývá. Lze sice upravit expozici, ale ta je už tak často na hraně (čas, ISO); tady opět pomůže slabý blesk, jen na dosvícení. Protože blesk přisvětluje jen velmi slabě, odpadají problémy s čekáním, než se nabije na další snímek a pro tuto techniku je dostatečný i výkon integrovaného blesku.

Na okrajích parketu je osvětlení slabší, mírný blesk by nebyl od věci
Mistrovství České republiky v latinskoamerických tancích
1/125 s, f2.8, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 70 mm

K práci s fill-in bleskem se váže jeden problém, který zřejmě mnoho lidí neřeší, přitom je to jednoduché a výsledek o 100 % lepší. Je známo, že teplota bleskového světla se pohybuje kolem 5500 K, zatímco žárovkové osvětlení například tanečního parketu produkuje světlo o teplotě kolem 3000 K. Řekněme, že máme bílou vyváženou na žárovku, co se stane, když se do scény opřeme bleskem? Tam, kam blesk dosvítí svým studeným (oproti žárovce) světlem, bude všechno namodralé, zatímco ostatní místa budou mít barvu správnou.

A protože nám většinou jde právě o to popředí vysvícené bleskem, měli bychom s tím něco dělat.

Tento jev se nedá nijak jednoduše změnou vyvážení bílé v počítači odstranit, je třeba pracovat selektivně a tu dřinu bych vám nepřál. Řešení je přitom jednoduché a jmenuje se barevné konverzní filtry blesku. Nikon je ke svým bleskům dodává v základu, majitelé ostatních značek se musí poohlédnout třeba na ebay po fóliových.

Světlo blesku je oproti žárovkám studené, proto je pár namodralý, zatímco páry v pozadí, kam blesk nedosáhl, mají barvu přirozenou
Mistrovství České republiky v latinskoamerických tancích
1/125 s, f4, ISO 1600, blesk, ohnisková vzdálenost 37 mm

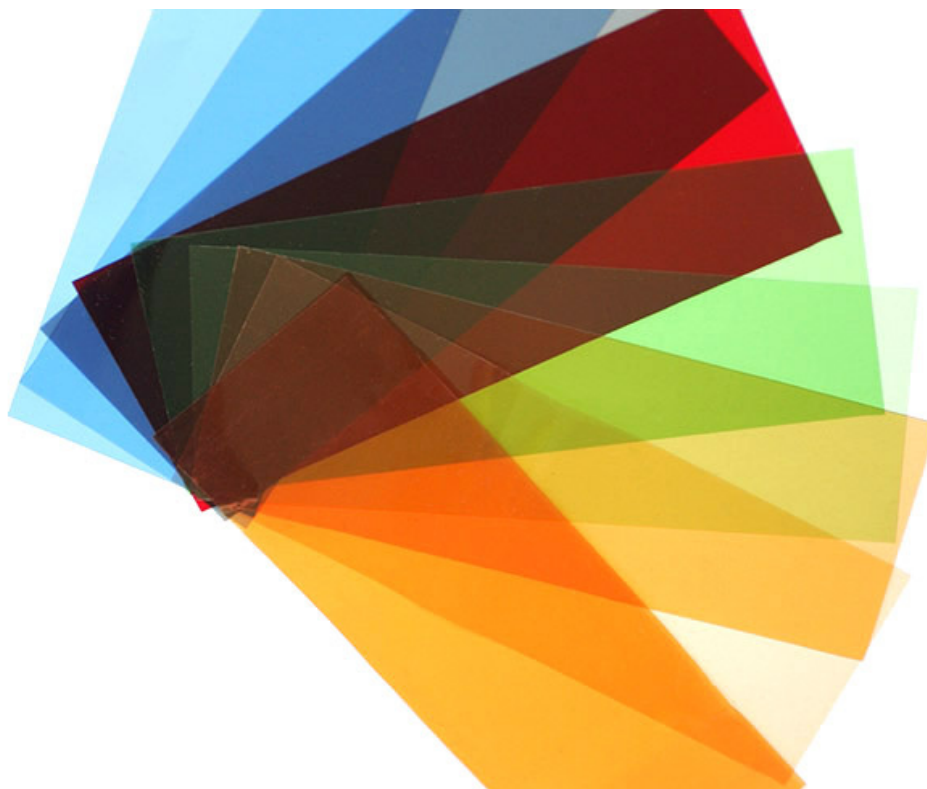
Pokud tedy fotografuji s bleskem v místnosti osvětlené žárovkami, nasadím na blesk filtr oranžový. Ten přiblíží barvu studeného bleskového světla barvě žárovkového teplého a problém s vyvážením bílé a různými barvami světla je rázem vyřešen. Ještě pro úplnost, při zářivkovém osvětlení se používají filtry zelené barvy.

Filtry jsou odstupňované podle intenzity změny, většinou stačí ten nejsytější, případně je možno jich nakombinovat více na sebe. Úbytek světla při použití filtru je minimální. Kromě oranžových a zelených bývají v sadě i filtry různobarevné, ale praktický význam nemají a jsou použitelné jedině k nějakým speciálním efektům.

Přichycení filtrů na blesk je možné realizovat například gumičkou, lepicí páskou a podobně.

EFEKTY

Další možností, jak použít blesk, je při fotografování s dlouhým časem. Opět tu blesk není jako zdroj převažujícího světla, ale jen dokresluje atmosféru nebo spíše dotváří efekt. Existují dvě možnosti nastavení blesku: při standardním blýskne blesk na začátku expozice (tzv. na první lamelu), při nastavení na druhou lamelu blýská na konci expozice. Pohybující se objekt je tedy osvětlený buď na začátku svého pohybu a nebo na jeho konci. Lépe většinou vypadá druhý způsob. Pokud jde o nastavení expozice a síly blesku, je třeba trochu experimentovat, ve fotoaparátu mírně podexponovat, aby nám blesk záběr nepřepálil.

Fóliové konverzní filtry na blesk

Vyšší modely blesků umějí funkci stroboskop, se kterou se dá vykouzlit jiný zajímavý efekt. Tato funkce dělá přesně to, co stroboskop na diskotékách - bleskne rychle několikrát za sebou s nastavenou frekvencí a intenzitou a blýská tak dlouho, dokud je otevřená závěrka. Výkon záblesků se nastavuje manuálně a musí být zvolen tak, aby stačil na potřebný počet blýsknutí. Kupříkladu při frekvenci 10 Hz a expozičnímu času 1 s tedy maximálně na 1/10 plného výkonu, v praxi ale ještě méně. Protože blesky umí nastavovat výkon v násobcích dvou, nejbližší použitelná hodnota bude tedy 1/16.

Fotografovaná scéna musí splňovat jisté podmínky a ty na reálných akcích většinou nenastávají - mně se to přihodilo pouze jednou. Objekt musí být světlý a dostatečně blízko, aby na něj blesk dosvítil a pozadí a okolí naopak tmavé a co nejdál, aby ho blesk příliš neovlivnil. Z toho nakonec vyplyne fotografovat za tmy a proti obloze nebo tmnému lesu. Nastavíme dlouhý čas, třeba 1 s, strobo frekvenci 5 Hz a výkon blesku podle návodu výše. Výsledek je pak zajímavý.

Dlouhým čas ve spojení s bleskem. Čas se postaral o rozmáznutí, blesk vykreslil ostře běžce.

Hvězdná desítka

1/13 s, f6.3, ISO 100, ohnisková vzdálenost 19 mm

Ukázka použití stroboskopické funkce blesku
Snowboard jam
1 s, f5, ISO 320, ohnisková vzdálenost 17 mm

Blesk lze použít i mimo tělo přístroje. Tady mají výhodu majitelé Nikonů, jejichž přístroje umí odpálit externí blesk umístěný mimo už “v základu”. Canonisti (vyjma nejnovějšího modelu 7D) to mají složitější, musejí použít buď jiný externí blesk nebo infra odpalovač; v ostatních značkách se nevyznám. Výhodou svícení bleskem umístěným mimo přístroj je úplně jiný charakter nasvícení, světlo není typicky ploché bleskové (dané tím, že směřuje ve směru osy pohledu).

V zásadě jsou dvě možnosti, jak na to. Tou první je “prodlužovací” synchro kabel k blesku. Jeden jeho konec se nasadí do sáněk blesku na těle fotoaparátu, druhý na patici blesku. Kabel je kroucený a dosahuje délky kolem jednoho metru, s delšími jsou údajně problémy. Je tedy zřejmé, že se musíme rozloučit s bleskem postaveným dva metry od nás; prakticky se tato sestava používá tak, že v pravé ruce držím fotoaparát a v natažené levé ruce blesk.

Druhou možností je využít dálkové odpálení blesku. Přístroje Nikon umí dokonce odpálit externí blesk záblesky integrovaného blesku, na Canonech (vyjma novinky 7D) toto dokáže jen další externí blesk (a to ještě jen ty nejvyšší modely) nebo externí odpalovač. V obou případech se jedná o odpalování “světlem”, ať už viditelným nebo infra s plnou funkcí TTL. Asi si dovedete spočítat, že zatímco v místnosti to funguje víceméně spolehlivě, venku na sluníčku je situace úplně odlišná a na delší vzdálenosti jak metr, dva zapomeňte. Blesky na sebe navíc musí přímo vidět, což přináší další omezení. Takže těm, co to myslí s odpalováním blesků na dálku vážně, nezbude než si koupit radiové odpalovače blesků. Různé “čínské” varianty se dají sehnat již za pár stokrát a funkčnost oproti infra je o několik řádů vyšší. Jen se musíte rozloučit s TTL. Více o dálkových odpalovačích se dozvíte v dodatku.

Typické použití této techniky bleskového svícení je u freestyle sportů jako je skate, bmx, inline freestyle a další. Mimochodem, pro umístění blesku využijete stativ.

Ještě se vrátím k výkonu blesku jednou poznámkou. Pro fotografování s dlouhým časem za světla často potřebujeme hodně clonit; dosah blesku při vysokých clonách drasticky klesá.

BATERIE

Na závěr pár slov k bateriím. Čím silněji musí blesk blýsknout, tím více se vybije jeho kondenzátor a tím déle pak trvá, než se nabije a je znovupřipraven k dalšímu záblesku. Nabíjení blesku je pro tužkové baterie poměrně “drsná” disciplína, musejí být schopny dodat co největší proud za co nejkratší čas. Této vlastnosti se říká tvrdost baterie a čím jsou baterie tvrdší, tím rychleji blesk nabijí. Mně se osvědčily baterie Sanyo Eneloop. Mají sice papírovou kapacitu “jen” 2000 mAh (oproti “obyčejným” tužkovkám, které to dotáhly už na 2700 mAh), ale díky zmíněné tvrdosti nabijí blesk rychleji než běžné NiMH akumulátory. A mají ještě jednu obrovskou výhodu, netrpí téměř vůbec samovybíjením; když je dnes nabijete a vyfotíte dvacet fotografií, za měsíc, až budete chtít blesk použít znovu, se můžete spolehnout, že jsou přesně ve stejném stavu, v jakém jste je před měsícem zanechali.

Kromě Sanya dělá akumulátory s podobnou technologií také GP, Varta a další.

Při pořízení této fotografie byl blesk umístěný vlevo asi tři metry daleko
Prague Open 2009
1/20 s, f5, ISO 400, ohnisková vzdálenost 19 mm

Dálkově odpálený blesk použitý jako zdroj světla pro vytvoření siluet
Prague Open
1/320 s, f5.6, ISO 250, ohnisková vzdálenost 200 mm

Ještě jedna ukázka spojení dlouhého času a blesku umístěného mimo fotoaparát
Mistrovství České republiky v dráhové cyklistice
1/5 s, f5, ISO 100, ohnisková vzdálenost 115 mm

6. FOTOGRAFIE S VELKÝM F

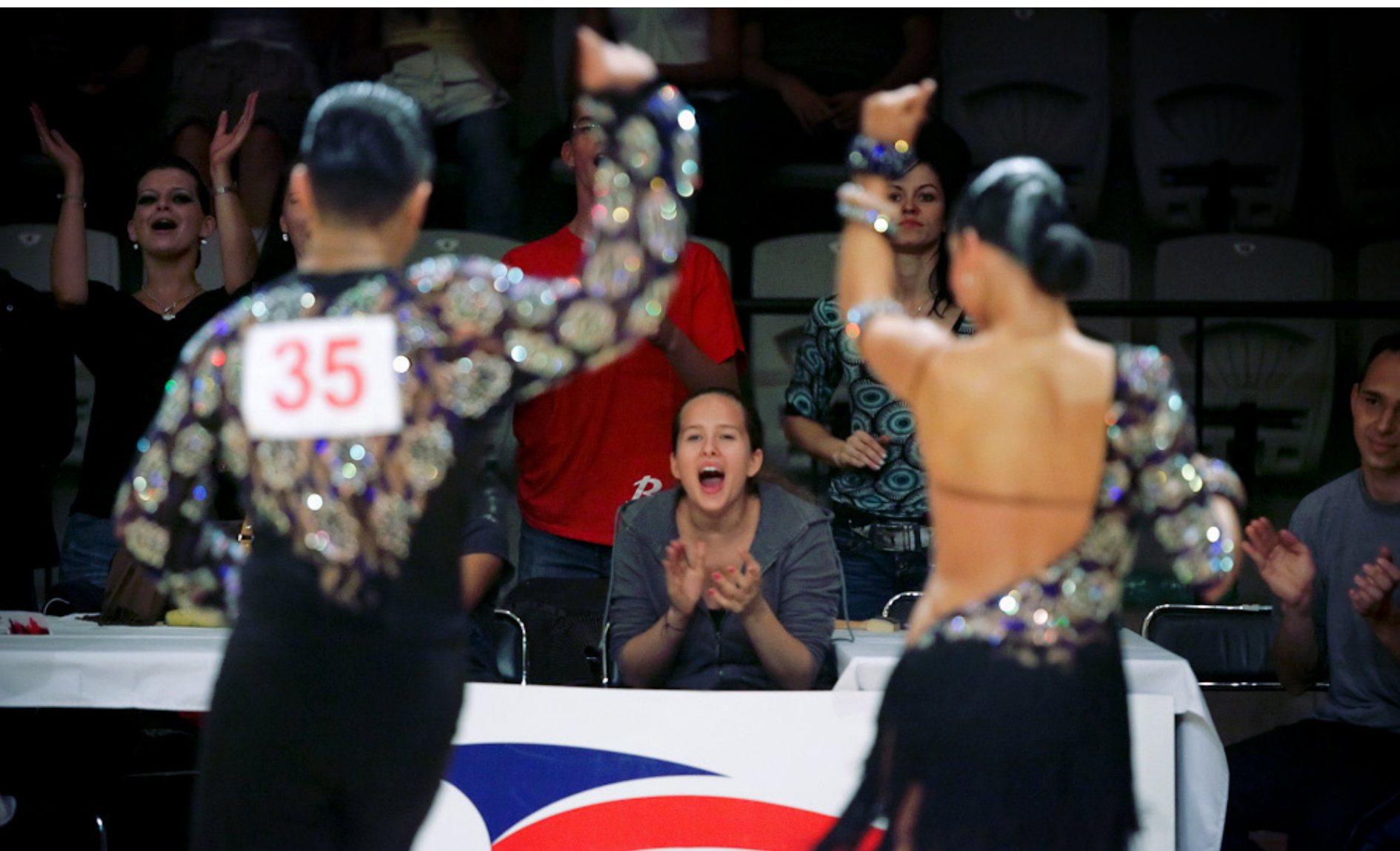
Seriál o fotografování sportu se pomalu blíží ke svému konci. Teď už máme všechny teoretické předpoklady, jak udělat dobrou sportovní fotografii. Víme, jak se chovat na sportovišti, jak ovládnout fotoaparát, umíme dostat do fotografie pohyb a dokážeme se vypořádat s bleskem. Takže nezbývá, než to všechno zkompletovat a vyfotit fotografii s velkým F. Přidávám k tomu několik rad.

- Dostaňte do fotografie atmosféru. Tu pomohou vytvořit diváci, atraktivní okolí či krajina. Zakomponujte do záběru logo závodu, místní pamětihodnost a podobně

Diváci se umí pořádně rozvášnit

Prague Open

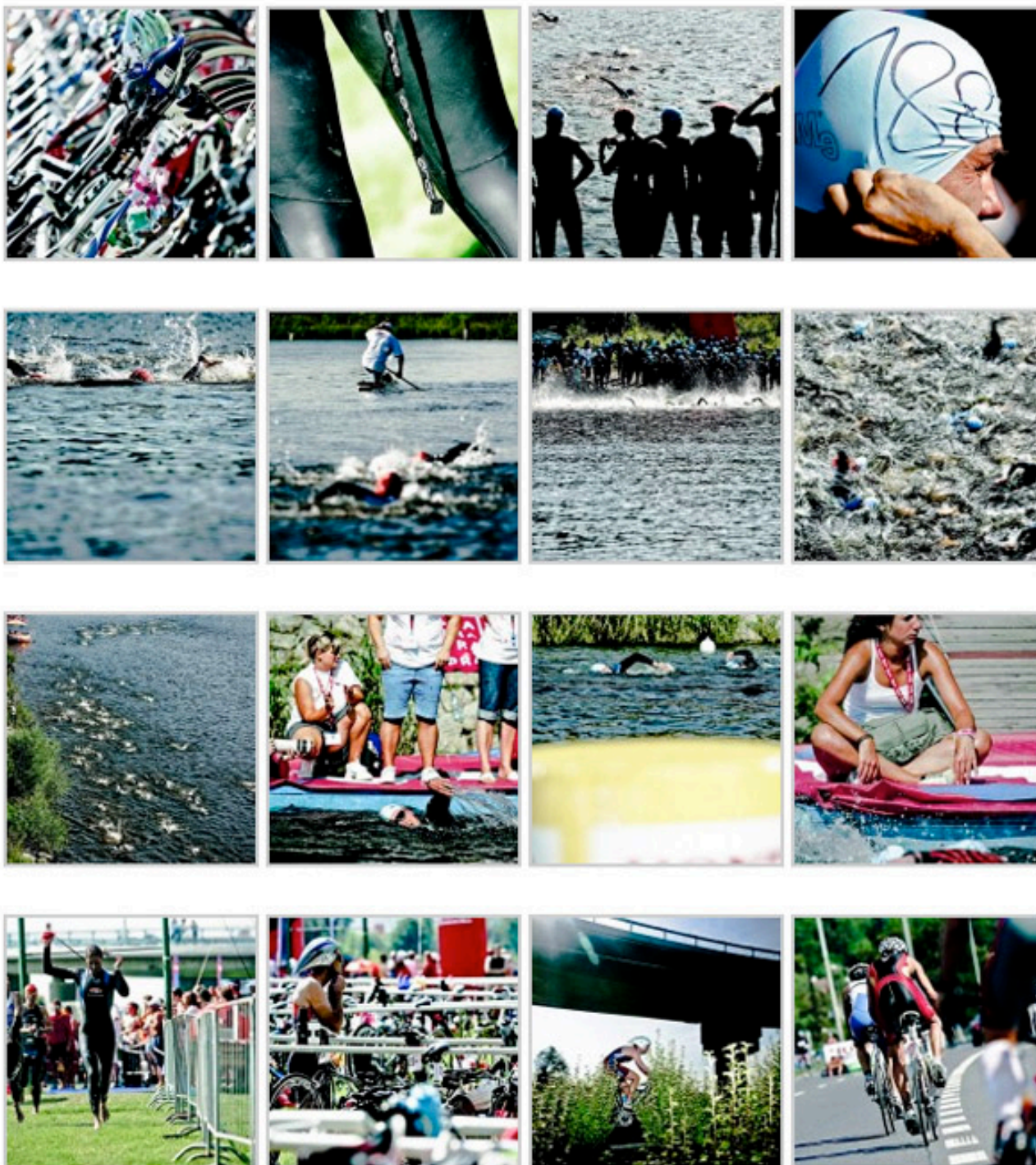
1/160 s, f2.8, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 190 mm

- Sport je plný barev, proto hledejte barvy. Fotogeničtější je barevná formule než bílá. Nepřehánějte to s převodem do čb.

Nejlépe vypadaly fotografie proti části tribuny obsazené pestrobarevně oblečenými diváky
Mistrovství žen v lakrosu
1/2500 s, f5.6, ISO 320, ohnisková vzdálenost 400 mm

- Reportáž by měla být pestrá. Není nic horšího, než si stoupnout na jedno místo a sekat jeden motocykl v zatáčce za druhým. Jako odstrašující případ budiž jeden pán na atletickém mítinku, který stál s 50D + 70-200 po celé dvě hodiny na jednom místě a kropil rychlostí 6 fps všechno, co se kolem něj mihlo. Jakmile se vám povede požadovaný záběr, jděte dál za dalším, nebuďte líní. Kupříkladu na autodromu Most spousta fotografů nedorazí až do zadní části okruhu a mají většinu fotografií jen ze čtyř nejbližších zatáček. Do svého portfolia vyberte pestré snímky, vyvarujte se deseti různých, ale přesto stejných skokanů nad laťkou za sebou (pokud v tom není nějaký vyšší záměr)

- Střídejte ohniska. Různé úhly záběru, perspektiva a hloubka ostrosti ožíví záběry.

Široký záběr z tribuny odhalil geometrické uspořádání stolů
Mistrovství Evropy juniorů ve stolním tenise
1/40 s, f6.3, ISO 1000, ohnisková vzdálenost 22 mm

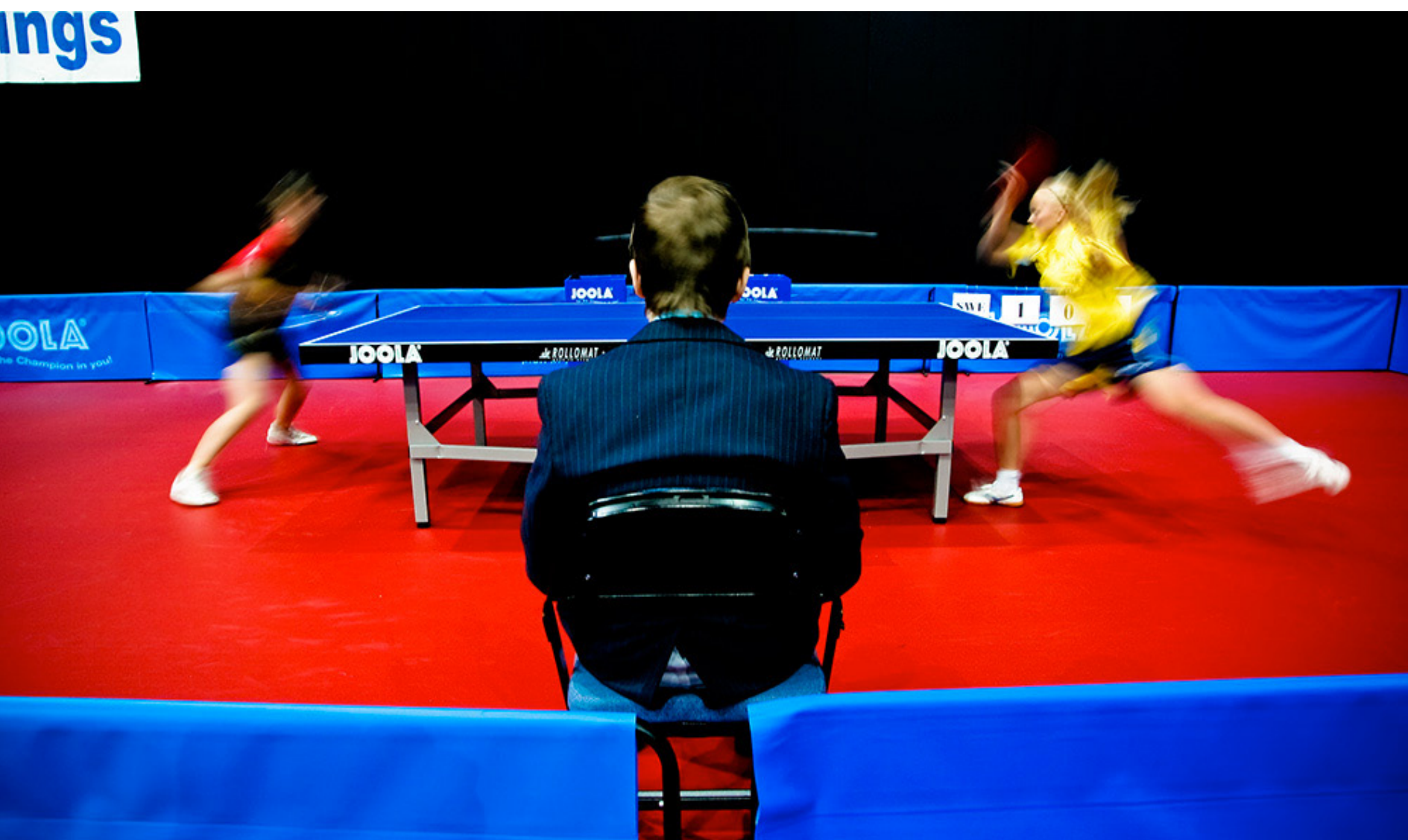
- Fotťe na výšku tam, kde ostatní fotí na šířku a naopak. Samozřejmě je to mírná nadsázka, ale proč to nevyzkoušet?

Záběr na výšku a počmáraná závodní dráha
Ferrari racing days Brno
1/1000 s, f6.3, ISO 160, ohnisková vzdálenost
200 mm

- Hlídejte si pozadí. Nemělo by rušit, ale naopak může barevně doplňovat či kontrastovat s fotografovaným objektem. Pokud to jinak nejde, dá se nevhodné pozadí minimalizovat malou hloubkou ostroty či rozmáznutím dlouhým časem

Poznáte, že v pozadí stál nevzhledný hasičský vůz, jeřáb a odtahový vůz? Dlouhý čas z nich udělal barevně zajímavé pozadí
Mistrovství Evropy tahačů, Most
1/40 s, f22, ISO 50, ohnisková vzdálenost 400 mm

Aby vynikly rozmazané hráčky a míček, bylo třeba najít stůl s nerušícím pozadím
Mistrovství Evropy juniorů ve stolním tenise
1/8 s, f8, ISO 500, ohnisková vzdálenost 19 mm

- Fotografie znamená v překladu kreslení světlem, proto využívejte světlo – slunce, reflektory, protisvětlo, hru stínů. Slunce vypadá lépe na vysokou clonu, vytvoří na fotografii paprsky. Pokud akce běží od rána, přivstaňte si. Ráno je slunce nízko, světlo příjemně měkké a stíny dlouhé. A většině fotografů se ráno vstávat nechce, takže jen tento fakt vám přinese snímky odlišné od ostatních.

Ranní slunce vykouzilo dlouhé stíny
Nepomucký trojúhelník
1/100 s, f6.3, ISO 50, ohnisková vzdálenost 19 mm

Voda se třpytila ranním sluncem a z kajakáře zbyla jen silueta
Světový závod ve vodním slalomu, Praha-Trója
1/2000 s, f9, ISO 100, ohnisková vzdálenost 200 mm

Ještě jednou slunce a siluety. Takto sportovce vlastním okem nevidíte, to umí zachytit jen fotoaparát
Závody v lukostřelbě, třídy FITA 900
1/1000 s, f11, ISO 50, ohnisková vzdálenost 19 mm

- Experimentujte nejen s časem, ale i s hloubkou ostrosti. Zaostření přesně opačně než by divák očekával může přinést nový zajímavý pohled

Nečekané zaostření na stojan místo na skokana
Novinářská laťka
1/320 s, f2.8, ISO 1600, ohnisková vzdálenost 70 mm

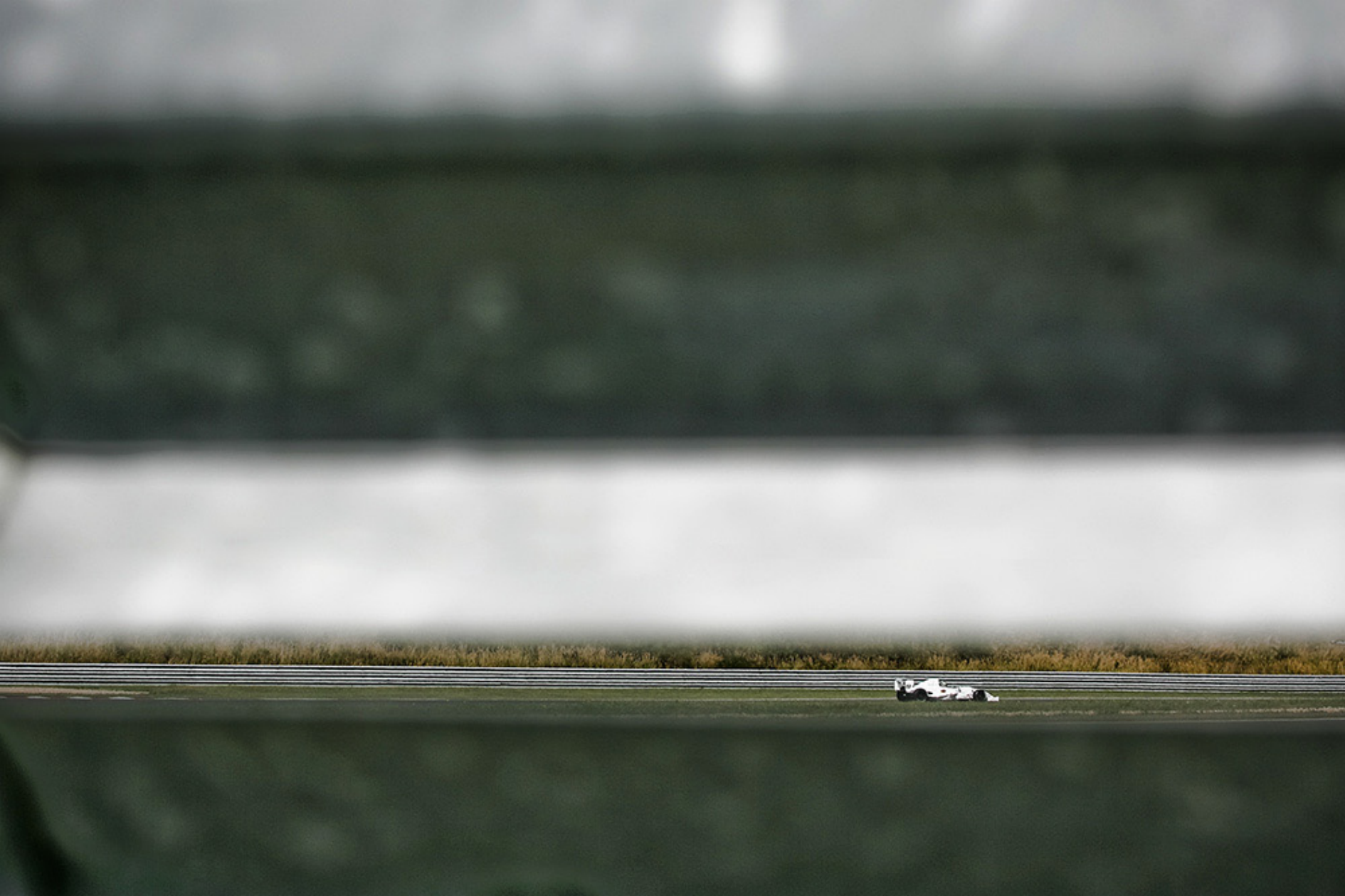
- Využívejte nadhledu, průhledu, podhledu. Nebojte se vylézt na most, sloup nebo židli, natáhnout ruku s fotoaparátem nad hlavu, lehněte si na zem nebo prostrčte objektiv pod krycí plachtou, fotte skrz stromy, diváky, cokoli vás napadne. Vezměte si s sebou schůdky, abyste se dostali do nadhledu nebo nad hlavy diváků.

Zatímco všichni fotografovali ze břehu, ja si vyšel na blízký most, abych byl nad plavci
Bigman triatlon
1/20 s, f22, ISO 50, o hnisková vzdálenost 75 mm

Fotografie skoků do vody
z ptačí perspektivy dostala
úplně jinou dimenzi
Bonbonový pohár
1/400 s, f2.8, ISO 1600,
ohnisková vzdálenost
70 mm

Průhled na závodní dráhu skrz svodidla
Mistrovství Evropy tahačů Most, vložený závod formule Renault
1/2000 s, f5, ISO 100, ohnisková vzdálenost 70 mm

Průhled pod sítí chránící kladiváře
Memoriál Josefa Odložila
1/800 s, f5.6, ISO 500, objektiv 8 mm rybí oko

A ještě jeden netradiční pohled, fotografováno pod odrazovou hranou skokanského můstku
Světový pohár v severském lyžování, Harrachov
1/3200 s, f4, ISO 1000, ohnisková vzdálenost 17 m

- Všimněte si detailů. Ne vždy musí být nejzajímavější celek. Hledejte symboly, sportovní zátiší apod.

Lakrosově zátiší

MS žen v lakrosu

1/2500 s, f3.5, ISO 640, ohnisková vzdálenost 125 mm

Krk, ruce a magnézium, symbol vrhu koulí
Memoriál Josefa Odložila
1/100 s, f3.5, ISO 400, ohnisková vzdálenost 180 mm

- Využívejte odrazů. V brýlích, helmě, poháru, skle... divili byste se, kolik ploch se leskne a které lze využít ve fotografii

Odraz v poháru pro vítěze
Memoriál Aleše Hřebeského v lakrosu
1/640 s, f4, ISO 160, ohnisková vzdálenost 165 mm

- Pozorujte výrazy sportovců. Všichni se netváří stejně a zajímavěji na fotografii vypadá většinou ten, který soupeření více prožívá. Patří k tomu i vítězná gesta, radost, smutek, soustředění.

Smutek po prohraném zápase
Hokejbal
1/500 s, f3.5, ISO 100, ohnisková vzdálenost 146 mm

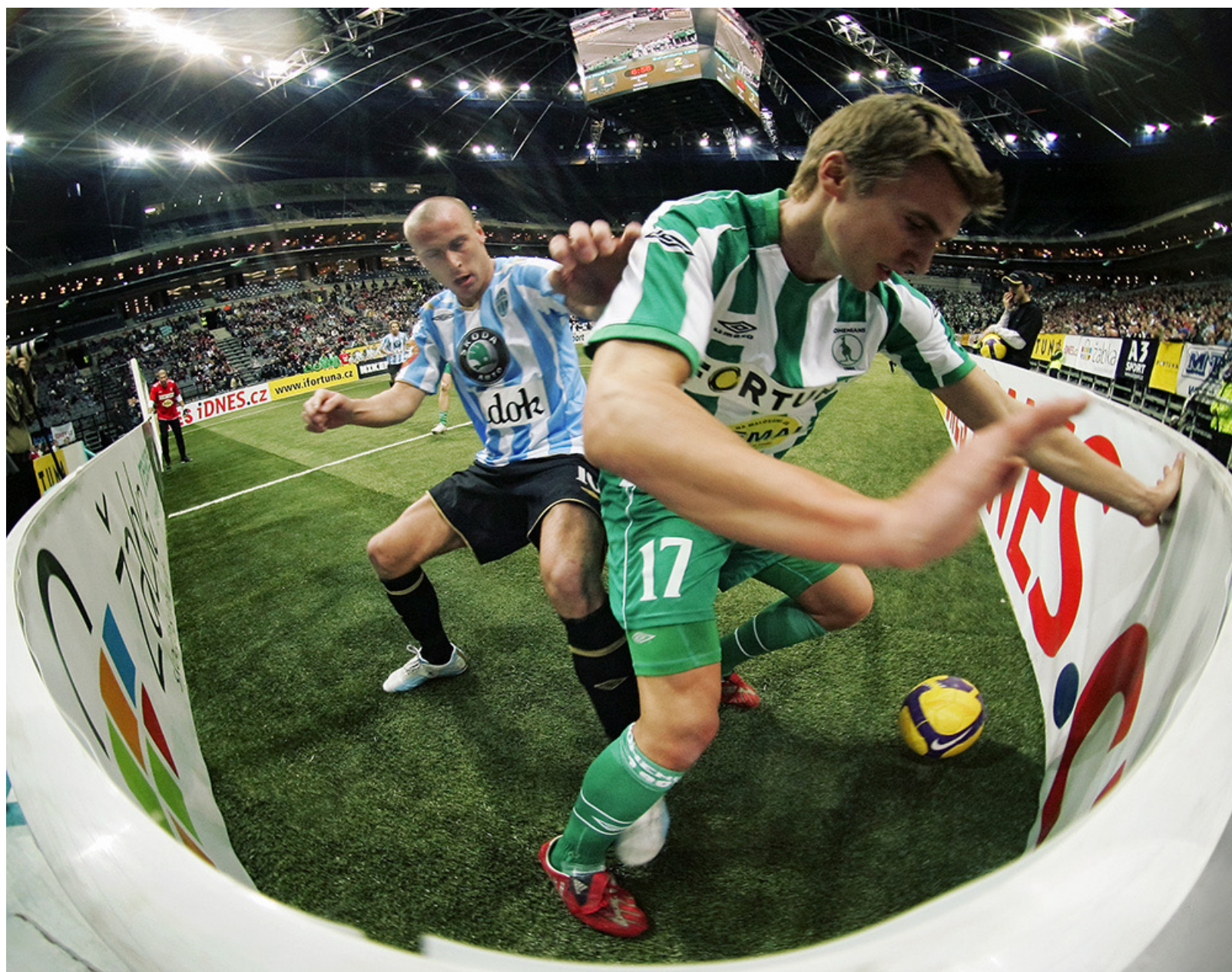
- Rozhlížejte se okolo. Ke sportu patří i rozhodčí, časoměřiči, cedule, značky a další.

Traťoví komisaři na brněnském autodromu
Ferrari racing days 2009
1/200 s, f11, ISO 160, ohnisková vzdálenost 145 mm

- Mějte trpělivost. Často se musí ten správný moment vyčekat.

Téměř celý první poločas trvalo, než hráči přiběhli do mého rohu
Fortuna víkend šampionů
1/320 s, f4, ISO 1250, objektiv rybí oko 8 mm

■ Využívejte opakující se vzory. Lahodí oku i fotografii.

Nohy krasobruslařek čekajících na vyhlášení výsledků
Prague Cup v synchronizovaném bruslení
1/250 s, f2.8, ISO 1000, ohnisková vzdálenost 190 mm

- Fotografujte jinak než ostatní. Nesetrvávejte stále na jednom místě, najděte si svoje místo a svůj záběr, není nic horšího než dovézt stejné záběry jako deset dalších fotografů.

První zatáčka na okruhu v Mostě bývá obležena fotografy
Mistrovství Evropy tahačů, Most
1/1000 s, f3.5, ISO 50, ohnisková vzdálenost 180 mm

